

KEP och knåp med Alfred

2030 ska Helsingborg inte påfresta planeten med utsläpp. Våra utsläpp ska vara nära noll, och det vi ändå släpper ut ska tas upp naturligt eller med tekniska lösningar. Det är vad vi jobbar för och vi basunerar ut att alla små steg är viktiga. För det är de.

Stadens klimat- och energiplan (KEP) vägleder arbetet under 2018–2024, men – det fattas ett kapitel i den. Ett viktigt kapitel om ett område som står för en femtedel av utsläppen, nämligen bygg- och anläggningsbranschen. Det kluriga kapitlet sitter vår klimatstrateg Alfred Nerhagen och knappar på, under flitens led-lampa.

” Vi har inte rådighet över allt. Men som kommun och myndighet har vi kraftfulla verktyg att kunna påverka, och det är viktigt att vi använder dem.

/ Alfred

Bortom våra gränser

Bygg och anläggning är komplext i förhållande till stadens andra klimatmål. Till 2030 ska Helsingborgs stad minska sina utsläpp av växthusgaser med 85 procent, och de övriga 15 procenten ska kompenseras genom ökade kolsänkor, som trädplantering, biokol och koldioxidavskiljande teknik (bio-CCS). Men av de utsläpp som kommer från bygg- och anläggning, är det endast 20 procent som sker inom kommungränsen. Merparten sker utanför kommunen i till exempel tillverkningen. Dessutom är det sällan en aktör som släpper ut allt. Tvärtom är det en komplex väv av utsläppare.

– Vi har inte rådighet över allt. Men som kommun och myndighet har vi kraftfulla verktyg att kunna påverka, och det är viktigt att vi använder dem. När vi exploaterar mark och när vi skriver avtal med till exempel entreprenörer, kan vi ställa klimatkrav. På så sätt kan vi påverka andra aktörer, säger Alfred Nerhagen.

– Men där vi inte äger marken, kan vi inte ställa några krav. Hur får vi då andra att vilja bygga och anlägga klimateffektivt? Genom att föra dialog, skapa incitament och visa vad vi prioriterar. Om vi inte ställer krav, blir företagen osäkra på vad som gäller, och då minskar incitamentet för dem att kunna utvecklas och skapa innovationer i den riktning vi vill.

Svårt att räkna

Ytterligare en faktor som komplicerar bygg- och anläggningsbranschen, utöver att det mesta av utsläppen sker utanför kommungränsen och av många olika aktörer, är att det inte finns en standard för hur man beräknar utsläpp.

– Det är ett problem att det finns så många olika sätt att räkna på idag. Särskilt på anläggningssidan är det begränsat med information om hur olika material påverkar klimatet och vilka utsläppsvärden olika anläggningsdelar har. Och det är inte så lätt att komma fram till bra värden.

– Vi kan jämföra med exempelvis en penna som består av plast, färg och lite metall. Vad har den för klimatavtryck? För att beräkna det behöver vi ta hänsyn till tillverkningen av de olika materialen, hur råvaran bryts och förädlas, och dess transporter mellan ibland olika delar av världen. Och så måste vi veta respektive aktörs energiförsörjning och elavtal, etcetera. Det blir omöjligt att ha koll på alla parametrar. Då får vi istället anta saker, och det är då det börjar skilja sig. Det är svårt att beräkna klimatavtryck korrekt, och därmed svårt att ta fram standarder att räkna efter.

Ett tillvägagångssätt är att företag gör en så kallad EPD på sina produkter. Det står för *environmental product declaration*, en miljövarudeklaration, som beskriver en produkts miljöpåverkan ur hela dess livscykel.

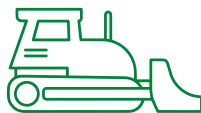
– Det kostar mycket för företag att ta fram EPD:er, men det kan samtidigt vara en konkurrensfördel – om beställare väljer att värdesätta det. Då kan vi få bättre värden på produkter så att vi kan jämföra. Och här kan vi som beställare återigen vara med och påverka omställningen.

Vad i hela världen gör vi?

Klimatet är en hjärtefråga för oss på stadsbyggnadsförvaltningen och ett prioriterat område i vår verksamhetsplan. Vad innebär det i praktiken? Vad i hela världen gör vi? Just det vill vi bli bättre på att berätta om, och den här artikeln är en del av vår berättelse.

Klimateffektivt byggande

Den viktigaste åtgärden, som Alfred ser det, är att skapa en definition av vad klimateffektivt byggande och anläggande är. Att använda begreppet "klimatneutralt byggande" undviker han, eftersom det är för svårt att bevisa.

– Det är först när vi räknar på samma sätt som olika byggen blir jämförbara, och därmed även tydligt hur saker ska kompenseras. Men det är komplext för att det finns så många olika typer av byggen och anläggningar. Det är svårt att sätta en gemensam gräns för alla. Arbetet med klimat- och energiplanen visar vikten av att ta fram en definition om hur saker ska beräknas och en trappa för hur klimatkraven skärps fram till 2030.

I den nya klimat- och energiplanen för 2025–2030, föreslås utsläppen inom bygg minska med 60 procent och 50 procent inom anläggning.

Om planen går igenom. Det beslutet fattas hösten 2024 av miljönämnden. Men först ska planen ut på remiss i februari.

Från rivning till demontering

– En annan aspekt är återbruk. Vi kan bli ännu bättre på att ta vara på material och vi behöver förändra våra processer vad gäller rivning. Jag vill hellre se demontering. Genom att inventera vad som finns innan en byggnad demonteras, kan vi bättre ta vara på materialet.

– Arkitekter vet inte i förväg vilket material som finns tillgängligt när det väl ska byggas. Om vi inventerar befintligt material i god tid inför en rivning, och tillgängliggör den informationen, blir det lättare för de som ritar och planerar att faktiskt använda återbruk. Dessutom minskar vi behovet av mellanlagring.

Våga vara modiga

– Vi ska ställa krav och vi ska underlätta inom de områden vi kan, till exempel inom återbruk och elektrifiering. Nya krav kan innebära ökade kostnader, men det kan faktiskt också innebära minskade, både för oss och andra aktörer. När vi håller i, vågar entreprenörer göra investeringar.

– Något som blir allt tydligare i resan mot stadens högt ställda klimatmål är att det kan påverka andra mål. Till exempel: ett mål om att bygga billiga bostaden blir kanske svårare om vi ska bygga klimat-effektivt. Då behöver vi våga prioritera och inte bara göra undantag. Samtidigt behöver vi fråga oss om vi använder rätt metoder för att uppnå våra mål. Det är jätteviktigt att vi själva lever upp till de krav som vi ställer på andra, eller till och med är ännu bättre.

I Helsingborgs stads klimat- och energiplan för åren 2018–2024 finns sex prioriterade områden:

- Klimatutsläpp och resursanvändning i balans.
- Transporter och resor: Bryta beroendet av fossila bränslen inom transportsektorn och öka andelen hållbara resor och transporter.
- Konsumtion: Skapa alternativ till konsumtion av resurskrävande livsmedel, varor och tjänster.
- Energi: Använda energi effektivt och klokt, såväl förnybar energi som återvunnen energi ska utvecklas så långt möjligt.
- Finansförvaltning: Främja en hållbar kommunal finansmarknad.
- Kolinlagring: Öka inlagringen av koldioxid i mark och vegetation.

Till klimat- och energiplanen 2025–2030 föreslås flera nya områden läggas till, däribland bygg och anläggning. De andra som tillkommer är industri, arbetsmaskiner, jordbruk, avfall och produktanvändning.